

I N F O R M A C I J A

o zahtjevu Crne Gore za učešće u PESCO projektu „Vojna mobilnost“

U skladu sa spoljnopolitičkim ciljem pune integracije u Evropsku uniju i kontinuiranim angažmanom na jačanju bezbjednosne i odbrambene saradnje, Crna Gora razmatra mogućnosti učešća u evropskim odbrambenim inicijativama u okviru Zajedničke bezbjednosne i odbrambene politike (ZBOP). Kao država kandidat za članstvo u Evropskoj uniji, Crna Gora ima mogućnost da se, u skladu sa jasno definisanim uslovima, pridruži pojedinačnim projektima u okviru Stalne strukturisane saradnje EU (PESCO).

Za Crnu Goru bi bilo od višestrukog značaja da se pridruži projektu „Vojna mobilnost“, kao jednom od strateški najznačajnijih PESCO projekata, u potpunosti komplementarnim sa aktivnostima koje država u ovoj oblasti sprovodi u okviru NATO. U tom cilju, Ministarstvo odbrane je pripremiло Predlog elaborata – Zahtjev Crne Gore za učešće u PESCO projektu „Vojna mobilnost“, koji predstavlja osnov za dalje konsultacije sa državama članicama koje učestvuju u projektu. U skladu sa ustaljenom praksom, Crna Gora će svoju namjeru formalizovati dostavljanjem navedenog Zahtjeva i Pisma namjere Kraljevini Nizozemskoj, kao vodećoj naciji projekta, radi pokretanja procesa razmatranja njenog zahtjeva.

Crna Gora svoj Zahtjev za učešće u PESCO projektu „Vojna mobilnost“ zasniva na političkoj posvećenosti jačanju evropske bezbjednosti, usaglašenosti sa Zajedničkom vanjskom i bezbjednosnom politikom EU (ZVBP) i operativnoj spremnosti da doprinese povećanju mobilnosti snaga širom Evrope.

Ovaj Zahtjev je pripremljen u skladu sa:

- Odlukom Savjeta (ZVBP) 2020/1639, kojom su utvrđeni opšti uslovi pod kojima treće države mogu biti pozvane u izuzetnim slučajevima da učestvuju u pojedinačnim PESCO projektima;
- Odlukom Savjeta (ZVBP) 2017/2315 kojom je uspostavljena Stalna strukturisana saradnja u oblasti odbrane;
- Odlukom Savjeta (ZVBP) 2018/909 kojom su utvrđena zajednička pravila upravljanja PESCO projektima;
- Akcionim planom EU o Vojnoj mobilnosti 2.0 (2022-2026);
- Obavezama Crne Gore kao saveznice NATO-a i njenim doprinosom jačanju regionalne i evropske bezbjednosti.

Crna Gora već sprovodi niz aktivnosti koje odgovaraju zahtjevima PESCO projekta, uključujući unapređenje dvonamjenske infrastrukture, poboljšanje regulatornog okvira i učešće u NATO mehanizmima koji se odnose na mobilnost i podršku države domaćina (Host Nation Support).

Pristupanje PESCO projektu „Vojna mobilnost“ omogućilo bi Crnoj Gori da dodatno unaprijedi kompatibilnost i interoperabilnost sa standardima Evropske unije i NATO-a, kao i da učestvuje u planiranju i razvoju evropske vojne mobilnosti kroz strukturisanu saradnju sa državama članicama EU. Ovo učešće doprinijelo bi

ubrzanju infrastrukturnih, regulatornih i logističkih reformi koje su već u toku, te bi ojačalo bezbjednosni položaj Crne Gore u Jugoistočnoj Evropi kroz bržu i efikasniju podršku savezničkim snagama. Istovremeno, pristupanje projektu doprinijelo bi jačanju EU–NATO koordinacije u regionu, u skladu sa relevantnim strateškim prioritetima.

Učešće u projektu bi bilo u potpunosti usaglašeno sa statusom Crne Gore kao države kandidata za EU i saveznice NATO-a, bez stvaranja zavisnosti u pogledu nabavki, istraživanja, razvoja sposobnosti ili korišćenja vojne infrastrukture, što je posebno istaknuto u Predlogu elaborata – Zahtjevu Crne Gore za učešće u PESCO projektu „Vojna mobilnost“.

U skladu sa pravnim okvirom i uspostavljenom praksom pristupanja trećih država PESCO projektima, Crna Gora će dostaviti Pismo namjere Kraljevini Nizozemskoj, kao i Zahtjev koji će poslužiti kao osnov za tehničku i političku procjenu učešća Crne Gore u navedenom projektu.

Iskazivanjem namjere za učešće u navedenom projektu ne stvaraju se nikakva finansijska opterećenja po budžet Crne Gore, dok bi sredstva za potrebe učešća u projektu bila blagovremeno planirana po formalnom odobrenju učešća Crne Gore.

Zahtjev Crne Gore za učešće u PESCO projektu "Vojna mobilnost"

Pozadina i svrha

Crna Gora ovim putem podnosi zvaničan zahtjev za učešće u PESCO projektu "Vojna mobilnost", u skladu sa članom 4 Odluke Savjeta (ZVBP) 2020/1639 od 5. novembra 2020. godine, kojom su utvrđeni opšti uslovi pod kojima treće države mogu biti pozvane u izuzetnim slučajevima da učestvuju u pojedinačnim PESCO projektima.

Ovaj zahtjev podnosi se u skladu sa statusom Crne Gore kao države kandidata za pristupanje Evropskoj uniji i njenom dugogodišnjom posvećenošću Zajedničkoj bezbjednosnoj i odbrambenoj politici (ZBOP). On je, takođe, zasnovan na odredbama Odluke Savjeta (ZVBP) 2017/2315 od 11. decembra 2017. godine, kojom je uspostavljena Stalna strukturisana saradnja u oblasti odbrane, kao i Odluke Savjeta (ZVBP) 2018/909 od 25. juna 2018. godine, kojom su utvrđena zajednička pravila upravljanja PESCO projektima.

Zahtjev je dodatno potkrijepljen spremnošću Crne Gore da ispuni sve političke, pravne i potencijalne finansijske uslove koji se primjenjuju na učešće trećih država u PESCO projektima, uz puno poštovanje ciljeva i prioriteta definisanih u Akcionom planu EU o Vojnoj mobilnosti 2.0 (2022–2026), kao posebnog strateškog okvira koji uspostavlja politička usmjerenja i ciljeve. Na komplementaran način, Crna Gora bi se time usaglašavala i sa uslovima PESCO projekta "Vojna mobilnost", kao glavnim mehanizmom kroz koji države članice, kao i treće zemlje pozvane u izuzetnim slučajevima, ostvaruju zajedničke ciljeve. Ovaj pristup je u skladu sa širim strateškim okvirom utvrđenim u Bijeloj knjizi o evropskoj odbrambenoj spremnosti 2030, koja naglašava unapređenje odbrambene spremnosti, rasporedivosti snaga i uslova neophodnih za brzo kretanje snaga u cilju podrške kolektivnoj bezbjednosti i odbrani.

Opšte

U skladu sa članovima 21 i 42 Ugovora o Evropskoj uniji (UEU), bezbjednost u Evropi predstavlja zajedničku odgovornost koja zahtijeva blisku koordinaciju između država članica EU i država kandidata koje su posvećene spoljnopoličkom djelovanju i bezbjednosnim ciljevima Unije. Vođena Globalnom strategijom EU za spoljnu i bezbjednosnu politiku (EUGS), Unija ima ključnu ulogu u unaprijeđenju strateške kohezije, spremnosti za krize i razvoja sposobnosti kroz Zajedničku bezbjednosnu i odbrambenu politiku (ZBOP). Kao država kandidat za članstvo u EU i saveznik NATO-a, Crna Gora je posvećena doprinosu ovim ciljevima kroz svoju spoljnopoličku orijentaciju i regionalno angažovanje. Ovo usklađivanje potvrđuje se dosljednim pridržavanjem Crne Gore izjavama EU donijetim u okviru Zajedničke spoljne i bezbjednosne politike (ZVBP), kao i sprovođenjem restriktivnih mjera EU, čime se odražava njena spremnost da preuzme odgovornost u unaprijeđenju zajedničkih bezbjednosnih ciljeva.

Crna Gora u potpunosti podržava ciljeve PESCO projekta "Vojna mobilnost", prepoznajući njegov strateški značaj kao ključnog instrumenta operativne spremnosti i odbrambene saradnje unutar EU, u punoj komplementarnosti sa NATO-om. Učešće u ovoj inicijativi dodatno bi unaprijedilo usklađenost Crne Gore sa spoljnopolitičkim, bezbjednosnim i odbrambenim prioritetima Unije, dok bi ujedno osnažilo zajedničke napore na jačanju interoperabilnosti i kolektivne otpornosti. U tom kontekstu, Crna Gora vidi svoje učešće kao priliku da doprinese, kako politički, tako i operativno, unaprijeđenju bezbjednosnih i odbrambenih ciljeva EU. Pored navedenog, potencijalno učešće Crne Gore u PESCO projektu "Vojna mobilnost" bilo bi u potpunosti usaglašeno sa njenim nacionalnim doprinosom osnaživanju NATO politike odvratanja i odbrane, kroz usklađivanje odbrambenog sektora sa NATO Konceptom odvratanja i odbrane u evroatlantskom području (DDA) i "porodicom planova" koji proizilaze iz navedenog koncepta.

Zahvaljujući svom značajnom geografskom položaju, angažmanu u regionalnim bezbjednosnim okvirima i dosljednom usklađivanju sa zajedničkom vanjskom, bezbjednosnom i odbrambenom politikom EU, Crna Gora je u dobroj poziciji da doprinese, kako operativno, tako i strateški, ostvarivanju ciljeva PESCO projekta "Vojna mobilnost". Njena teritorija pruža tranzitni potencijal za kretanje osoblja i opreme, dok političko i pravno usklađivanje sa Unijom omogućava efikasnu saradnju u oblasti logističkog planiranja, regulatorne harmonizacije i podrške države domaćina. U skladu sa obavezama i ciljevima PESCO projekta "Vojna mobilnost", odbrambeno planiranje Crne Gore je sve više usmjereno na unaprijeđenje dvonamjenske infrastrukture i uklanjanje pravnih i proceduralnih prepreka za vojni transport. Ovi faktori čine zemlju kredibilnim i sposobnim partnerom u jačanju prekogranične vojne mobilnosti duž ključnih jugoistočnih koridora Evropske unije.

Učešće Crne Gore u PESCO projektu "Vojna mobilnost" bilo bi u potpunosti u skladu sa članom 3 Odluke Savjeta (ZVBP) 2020/1639, čime bi se doprinijelo sprovođenju Zajedničke bezbjednosne i odbrambene politike (ZBOP) i ostvarivanju stepena ambicije Evropske unije u oblasti bezbjednosti i odbrane. Takvo učešće bi odražavalo kontinuirano usklađivanje Crne Gore sa ciljevima vanjskog djelovanja Unije i ojačalo njenu ulogu pouzdanog i interoperabilnog bezbjednosnog partnera. Angažman Crne Gore u projektu ne bi stvorio nikakve zavisnosti niti ograničenja prema bilo kojoj državi članici EU u pogledu nabavke naoružanja, istraživanja i razvoja sposobnosti, niti u pogledu korišćenja i izvoza naoružanja, odbrambenih tehnologija ili vojne infrastrukture.

Uz navedeno, Crna Gora aktivno učestvuje u regionalnim formatima odbrambene saradnje, kao što su Jadranska povelja (A5) i Proces saradnje ministara odbrane zemalja Jugoistočne Evrope (SEDM). Ovi okviri odražavaju kontinuiranu posvećenost jačanju koordinacije, unaprijeđenju interoperabilnosti i doprinosu zajedničkoj bezbjednosti i stabilnosti na Zapadnom Balkanu i u širem susjedstvu.

Zajedničke vrijednosti i interesi

Crna Gora dosljedno dijeli i afirmiše temeljne vrijednosti sadržane u članu 2 Ugovora o Evropskoj uniji (UEU), uključujući poštovanje ljudskog dostojanstva, slobode, demokratije, jednakosti, vladavine prava i ljudskih prava. Ove vrijednosti ugrađene su u ustavni i pravni poredak Crne Gore i predstavljaju normativni temelj njenog spoljnopolitičkog i bezbjednosnog usmjerenja. Država takođe podržava ciljeve vanjskog djelovanja Unije, utvrđene članom 21(1) UEU, među kojima su izgradnja mira, prevencija sukoba, jačanje međunarodne bezbjednosti i razvoj multilateralizma.

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) između Crne Gore i Evropske unije predstavlja glavni instrument za strukturirani politički dijalog i sektorsku saradnju u oblasti vanjske, bezbjednosne i odbrambene politike. U tom okviru, Crna Gora je uspostavila snažnu praksu usklađivanja sa stavovima Unije u oblasti vanjskog djelovanja, posebno kroz redovno pridruživanje deklaracijama Zajedničke vanjske i bezbjednosne politike (ZVBP), restriktivnim mjerama i javnim izjavama koje saopštava Visoki predstavnik Evropske unije za vanjsku i bezbjednosnu politiku.

Dodatni iskorak u ovoj saradnji ostvaren je održavanjem Prvog dijaloga EU – Crna Gora o bezbjednosti i odbrani, 2. decembra 2025. godine u Briselu, koji je potvrdio stratešku posvećenost Crne Gore integraciji u evropski bezbjednosni i odbrambeni okvir. Dijalog je bio posvećen zajedničkom sagledavanju bezbjednosnih izazova, jačanju otpornosti na savremene prijetnje, podršci Ukrajini, te unapređenju učešća Crne Gore u misijama i operacijama Zajedničke bezbjednosne i odbrambene politike EU (ZBOP). Na marginama Dijaloga, crnogorska delegacija, koju su činili potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova te ministar odbrane, održala je sastanke sa visokom predstavnicom Evropske unije za vanjsku i bezbjednosnu politiku i potpredsjednicom Evropske komisije, kao i sa evropskim komesarom za odbranu i svemir, tokom kojih je razmotrena dalja dinamika produbljivanja saradnje između Crne Gore i Evropske unije u oblasti bezbjednosti i odbrane.

Istovremeno, angažman Crne Gore u kriznim operacijama koje predvodi Evropska unija potvrđuje čvrstu posvećenost unaprijeđenju međunarodnog mira i bezbjednosti, uključujući kroz doprinos Operaciji ATALANTA, Misiji obuke EU u Maliju do (EUTM Mali) do 2022. godine i, uskoro, Misiji vojne pomoći EU u podršci Ukrajini (EUMAM Ukraine). Takvo učešće svjedoči ne samo o rastućim operativnim kapacitetima države i njenoj interoperabilnosti sa instrumentima EU, već i o kontinuiranoj podršci strateškim ciljevima Unije kao globalnog bezbjednosnog aktera.

Nadalje, Crna Gora ostaje čvrsto posvećena očuvanju principa demokratskog upravljanja, transparentnosti i efektivnog civilnog nadzora nad sektorima bezbjednosti i odbrane. Njeni institucionalni i pravni okviri dodatno se razvijaju u skladu sa standardima Evropske unije, kroz sprovođenje reformi u ključnim oblastima kao što su nezavisnost pravosuđa, vladavina prava i javna uprava, što potvrđuje stratešku posvećenost države punoj evropskoj integraciji.

Takođe, Crna Gora pridaje poseban značaj kontinuiranom političkom dijalogu i uskoj koordinaciji politika sa Evropskom unijom. Kroz dosljedne napore na unaprijeđenju praksi dobrog upravljanja, jačanju međunarodne saradnje i afirmaciji zajedničkih vrijednosti, Crna Gora potvrđuje svoju ulogu pouzdanog, konstruktivnog i principijelnog partnera u podršci vanjskom djelovanju Unije i njenoj široj viziji bezbjednog, na pravilima zasnovanog i vrijednostima vođenog međunarodnog poretka.

Zajednička bezbjednost

Doprinos Crne Gore jačanju vojne mobilnosti u Evropi usko je vezan za njen geografski i strateški položaj u Jugoistočnoj Evropi, na raskrsnici NATO i EU tranzitnih pravaca. Spoljno-politička orijentacija Crne Gore je istovremeno regionalna, evropska i evroatlantska, a njena odbrambena pozicija čvrsto je utemeljena na redovnim vježbama sa saveznicima u mirnodopskim, kriznim i ratnim okolnostima.

U aktuelnom bezbjednosnom okruženju, kapacitet da se omogući brzo kretanje snaga preko teritorije Crne Gore predstavlja konkretan doprinos zajedničkoj bezbjednosti. Unaprijeđena vojna mobilnost u i kroz Crnu Goru omogućiće efikasno razmještanje snaga EU i NATO-a ka Zapadnom Balkanu, Jadranskom moru i Centralnoj Evropi, čime će se ojačati kolektivna otpornost duž jugoistočnog krila EU i južnog krila NATO-a.

Usklađivanje sa okvirima Evropske unije za vojnu mobilnost saglasno je obavezama Crne Gore kao saveznika NATO-a na temelju Sporazuma o statusu snaga (NATO SOFA), Koncepta podrške zemlje domaćina (Host Nation Support) i NATO Koncepta odvratanja i odbrane u evroatlantskom području (DDA), kao i njenim širim obavezama na osnovu Zajedničke bezbjednosne i odbrambene politike EU. Integracija Crne Gore u ovaj okvir doprinosi i naporima usmjerenim na obezbjeđivanje koherentnosti između planiranja NATO-a i Evropske unije, čime se učvršćuje ukupna djelotvornost njihovih odgovora na nove bezbjednosne izazove.

Učešće Crne Gore u radu EU/EDA na vojnoj mobilnosti

Angažman Crne Gore u vojnoj mobilnosti zasniva se na njenim obavezama kao saveznika NATO-a i strateškom usklađivanju sa Zajedničkom bezbjednosnom i odbrambenom politikom (ZBOP) Evropske unije. Od pristupanja NATO-u 2017. godine, Crna Gora djeluje u okviru Sporazuma o statusu snaga (NATO SOFA) i Koncepta podrške zemlje domaćina (Host Nation Support – HNS), koji obezbjeđuju pravni osnov za kretanje i prisustvo savezničkih snaga na njenoj teritoriji.

Dok Crna Gora trenutno ne učestvuje u aktivnostima Evropske odbrambene agencije (EDA) koje se odnose na vojnu mobilnost, ostaje usklađena sa ciljevima utvrđenim u PESCO projektu "Vojna mobilnost". Crna Gora doprinosi ostvarenju ovih ciljeva kroz svoje odbrambeno planiranje, učešće u regionalnim okvirima bezbjednosne saradnje kao što su, između ostalih, Proces saradnje ministara odbrane zemalja Jugoistočne

Evrope (SEDM) i Jadranska povelja (A5), kao i kroz redovnu razmjenu sa institucijama EU i NATO-a.

Crna Gora je uključena u Zajedničku bezbjednosnu i odbrambenu politiku (ZBOP) Evropske unije kroz učešće u Operaciji ATALANTA. Kao dio svog doprinosa Operaciji ATALANTA, Crna Gora je u više prilika upućivala Autonomni tim za zaštitu plovila (AVPD) na brodove koji su angažovani od strane Svjetskog programa za hranu (WFP), obezbjeđujući zaštitu tokom patroliranja koridorom uz obalu Puntlanda. Doprinos je potvrdio operativnu spremnost Crne Gore i njenu podršku ciljevima pomorske bezbjednosti i humanitarnih misija.

Kao država partner, Crna Gora učestvuje na sastancima Političkog i bezbjednosnog komiteta u formatu PSC+, kao i na sastancima Vojnog komiteta Evropske unije (EUMC) na nivou načelnika generalštabova (CHODs) i vojnih predstavnika pri EU (MilReps) u partnerskom formatu. Nadalje, shodno odluci koju je Skupština usvojila u junu 2025. godine, Crna Gora će dati doprinos Misiji vojne pomoći Evropske unije za podršku Ukrajini (EUMAM Ukraine), kroz obuku ukrajinskog vojnog osoblja u državama članicama EU, poput Poljske i Njemačke. Crna Gora je takođe upućivala vojnike u Misiju obuke EU u Maliju (EUTM Mali), čime je potvrdila svoju podršku naporima Unije na jačanju bezbjednosnih i odbrambenih kapaciteta partnerskih država.

Diplomatsko prisustvo Crne Gore kroz njene Misije pri Evropskoj uniji i NATO-u obezbjeđuje kontinuirano učešće u diskusijama koje se odnose na Zajedničku bezbjednosnu i odbrambenu politiku (ZBOP), uključujući vojnu mobilnost i šire napore u odgovoru na krize. Kroz redovnu koordinaciju sa strukturama EU i NATO-a, Crna Gora unaprijeđuje svoju interoperabilnost i doprinosi oblikovanju politika koje jačaju kolektivnu otpornost. Ovi naponi odražavaju operativno usklađivanje države sa strateškim ciljevima EU i spremnost da ostvari pripremljenost infrastrukture, regulatornu harmonizaciju i prekograničnu koordinaciju na Zapadnom Balkanu i šire.

U okviru ovih nastojanja, Sporazum o bezbjednosnim procedurama za razmjenu i zaštitu tajnih podataka između Evropske unije i Crne Gore, potpisan 2010. godine i na snazi od 2011. godine, uspostavlja okvir za bezbjedno postupanje i uzajamnu zaštitu povjerljivih informacija.

Nacionalne aktivnosti u oblasti vojne mobilnosti

Crna Gora sprovodi nacionalni program transportne infrastrukture u vrijednosti od 9 milijardi eura, usklađen sa standardima EU za dvonamjensku povezanost. Evropska unija, kroz Investicioni okvir za Zapadni Balkan (WBIF) u saradnji sa Evropskom bankom za rekonstrukciju i razvoj (EBRD) i Evropskom investicionom bankom (EIB), finansira razvoj transportne infrastrukture u Crnoj Gori. Posebno se izdvajaju veliki radovi na rekonstrukciji pruge Bar–Vrbnica, kojom se elektrifikuje i modernizuje 39,6 km pruge radi dostizanja TEN-T standarda. Takođe, kroz WBIF program tehničke podrške obezbijeđen je grant od 1,62 miliona eura za modernizaciju Luke Bar, koji

obuhvata produbljivanje lučkog bazena, proširenje doka, unaprijeđenje energetskog napajanja, izgradnju natkrivenog skladišta i poboljšanje željezničkog pristupa u okviru luke. Ove inicijative unaprijeđuju dvonamjenske kapacitete i jačaju strateški značaj Crne Gore u oblasti vojne mobilnosti.

Nakon odobrenja Savjeta EU 28. februara 2025. godine, Visoka predstavnica Kaja Kallas je tokom posjete Crnoj Gori predstavila vojnu pomoć u iznosu od 6 miliona eura u okviru Evropskog mirovnog instrumenta (EPF). Podrška podrazumijeva opremu za ekstremne vremenske uslove, zatim kapacitete za hemijsku, biološku, radiološku i nuklearnu (CBRN) odbranu, kao i za potragu i spašavanje. Paket je osmišljen u cilju unaprijeđenja operativne spremnosti Crne Gore i podrške njenom učešću u bezbjednosnim i odbrambenim misijama EU. Paralelno s navedenim, Crna Gora kontinuirano unaprijeđuje svoje odbrambene kapacitete kroz implementaciju NATO Ciljeva sposobnosti (Capability Targets – CTs).

Na planu pravne i regulatorne pripremljenosti, Crna Gora je uspostavila okvir za zaštitu kritične infrastrukture. Skupština je 2019. godine usvojila Zakon o određivanju i zaštiti kritične infrastrukture, nakon čega je Vlada 2020. godine donijela Sektorske kriterijume za određivanje kritične infrastrukture. Ovi napori su ključni za obezbjeđivanje sigurnih i otpornih infrastrukturnih mreža i omogućavanje bezbjednog kretanja snaga i materijala u kriznim situacijama ili tokom razmjешtanja.

Na Samitu NATO-a u Hagu (jun 2025), Crna Gora je podržala novi dugoročni plan odbrambenih ulaganja i izrazila spremnost da postepeno povećava nacionalne odbrambene izdatke do nivoa od 5% BDP-a do 2035. godine. Od navedenog iznosa, 3,5% namijenjeno je osnovnim odbrambenim rashodima, a 1,5% oblastima povezanim sa odbranom, poput sajber odbrane, dvonamjenske infrastrukture i društvene otpornosti. Ovaj strateški okvir usklađen je sa rastućim zahtjevima NATO-a u pogledu sposobnosti i stvara dodatni fiskalni prostor za ulaganja koja direktno podržavaju vojnu mobilnost, uključujući modernizaciju infrastrukture, logističku pripremljenost i civilno-vojnu interoperabilnost.

Regionalne aktivnosti u oblasti vojne mobilnosti

Crna Gora ima aktivnu ulogu u unaprijeđivanju regionalne vojne mobilnosti kroz multilateralne i bilateralne inicijative usmjerene na jačanje interoperabilnosti, otpornosti infrastrukture i koordinisanog odgovora na krize širom Zapadnog Balkana i evroatlantskog prostora.

Kao redovan učesnik, Crna Gora doprinosi okvirima Procesu saradnje ministara odbrane Jugoistočne Evrope (SEDM) i Jadranske povelje (A5), koji omogućavaju odbrambenu saradnju i povećavaju spremnost među regionalnim partnerima. Crna Gora doprinosi prekograničnoj koordinaciji u oblasti logistike i planiranja brzog razmjешtanja, usklađenoj sa prioritetima NATO-a i EU. U okviru Regionalne mreže bezbjednosnih, istražnih i regulatornih tijela za željeznice Zapadnog Balkana, Crna Gora učestvuje u tehničkim procesima harmonizacije na TEN-T koridorima,

uključujući protokole bezbjednosti željeznica, spremnost dvonamjenske infrastrukture i regulatorno približavanje – ključne preduoslove za efikasnu vojnu mobilnost u regionu. Istovremeno, Crna Gora doprinosi Inicijativi za integrisano upravljanje unutrašnjom bezbjednošću (IISG), podržavajući regionalnu saradnju u oblasti upravljanja granicama, odgovora na prekogranične prijetnje i civilno-vojne koordinacije – komponenti koje jačaju mobilnost i spremnost za krize.

Takođe, Crna Gora se uključuje u regionalne i vojne vježbe pod okriljem NATO-a. Posebno se izdvaja doprinos vježbi *Common Challenge 23*, sprovedenoj na teritoriji Crne Gore, a koja je testirala taktičku mobilnost i koordinaciju multinacionalnih snaga. Pored toga, Crna Gora je učestvovala u vježbi *Immediate Response 25*, velikoj zajedničkoj vježbi sprovedenoj u okviru *Defender Europe*, čiji je cilj bio provjera i unaprijeđenje brzog kretanja snaga, logističke koordinacije i mehanizama podrške države domaćina (Host Nation Support – HNS) preko savezničkih granica. Dodatno, Crna Gora je učestvovala u vježbi *Strong Balkan 23*, u zajedničkoj organizaciji Albanije i Sjeverne Makedonije, a koja je okupila specijalne snage sedam NATO saveznika sa ciljem unaprijeđenja interoperabilnosti kroz obuku u koordinisanim operacijama odgovora na krize. Crna Gora je dodatno potvrdila svoje regionalno usmjerenje pristupanjem inicijativi *Western Balkans Quad 2023*. godine, platformi za koordinaciju u okviru Zajedničke vanjske i bezbjednosne politike (ZVBP) sa Albanijom, Kosovom i Sjevernom Makedonijom. Dok je primarno fokusirana na političko usklađivanje, ova saradnja doprinosi i jačanju kolektivne bezbjednosne pozicije regiona i spremnosti za zajedničke mobilne operacije.

Na nivou regionalne politike, Crna Gora aktivno učestvuje u bezbjednosnom i odbrambenom okviru EU–Zapadni Balkan, zasnovanom na obavezama preuzetim na samitima 2022. i 2023. godine. Samit EU–Zapadni Balkan 2023 u Briselu potvrdio je značaj unaprijeđenja saradnje u oblastima kao što su sajber otpornost i odgovor na krize – obje blisko povezane sa dvonamjenskom infrastrukturom i vojnom mobilnošću. Samit je takođe podržao proširenje TEN-T koridora i „Zelenih traka“ na Zapadni Balkan putem Transportne zajednice EU, čime se unaprijeđuju civilne i vojne transportne veze. Samit EU–Zapadni Balkan 2024 je dodatno pospješio uspostavljanje prvih partnerstava u okviru ZBOP-a u regionu i najavio nove bilateralne aranžmane za produbljivanje odbrambene saradnje. Ovi razvojni koraci u potpunosti su usklađeni sa Akcionim planom EU za Vojnu mobilnost 2.0 (2022–2026) i Strateškim kompasom za bezbjednost i odbranu (2022), koji naglašavaju značaj otporne, interoperabilne infrastrukture i snažnijeg angažmana sa regionalnim partnerima, uključujući Zapadni Balkan.

EU-NATO saradnja

Efikasna vojna mobilnost zavisi od bliske koordinacije između EU i NATO-a, posebno u regionima strateškog tranzita kao što je Zapadni Balkan. Kao saveznik NATO-a i država kandidatkinja za članstvo u EU, Crna Gora igra konstruktivnu ulogu u povezivanju napora na interoperabilnosti između ova dva okvira. Država aktivno saraduje sa državama članicama EU i saveznicima u NATO-u, kao i sa partnerima na Zapadnom Balkanu, kroz vježbe, formate planiranja i usklađivanje procedura kretanja.

Dvosmjerno angažovanje Crne Gore vidljivo je kroz učešće u NATO vježbama (npr. *Immediate Response, Defender Europe*) i u operacijama EU (poput *Operacije ATALANTA*), gdje podržava pomorsku bezbjednost raspoređivanjem timova AVPD (Autonomni tim za zaštitu plovila) u koordinaciji sa Svjetskim programom za hranu (WFP). Planirano je i učešće Crne Gore u Misiji vojne pomoći Evropske unije za podršku Ukrajini (EUMAM Ukraine), u skladu sa odlukom koju je Skupština usvojila u junu 2025. godine, kroz obuku ukrajinskog osoblja u državama članicama NATO-a i EU.

Crna Gora u potpunosti usklađuje svoje politike sa zaključcima zajedničkih deklaracija EU–NATO, posebno sa principima iz treće i posljednje usvojene Zajedničke deklaracije iz 2023. godine, koji obuhvataju unaprijeđenu vojnu mobilnost, stratešku koordinaciju podrške Ukrajini, otpornost na hibridne prijetnje i jačanje bezbjednosti infrastrukture.

Usklađivanjem pravnih reformi i planiranja infrastrukture sa standardima NATO-a i inicijativama EU, Crna Gora doprinosi smanjenju proceduralnih „uskih grla” i jačanju prekogranične koordinacije. Njena dvostruka pozicija čini je pouzdanim partnerom u jačanju EU–NATO saradnje na terenu, naročito u pogledu regionalne mobilnosti, zajedničkog odgovora na krize i mehanizama podrške države domaćina (HNS). Pored toga, uključivanje Crne Gore u Regionalnu mrežu bezbjednosnih, istražnih i regulatornih tijela za željeznice Zapadnog Balkana, kao i doprinos civilno-vojnom planiranju u okviru Inicijative za integrisano upravljanje unutrašnjom bezbjednošću (IISG), jačaju spremnost regiona za koordinisanu mobilnost i odgovor na krize.

Sinhronizacijom planiranja odbrane i institucionalne koordinacije u strukturama NATO-a i EU, Crna Gora djeluje kao pouzdana spona EU–NATO saradnje u Jugoistočnoj Evropi—podržavajući otpornost, spremnost infrastrukture i zajedničku operativnu efikasnost. Potencijalno učešće u PESCO projektu “Vojna mobilnost” dodatno bi učvrstilo put Crne Gore ka članstvu u EU, istovremeno unaprijeđujući EU–NATO koordinaciju oslanjanjem na status saveznika NATO-a.

Obaveze PESCO učešća

Potencijalno učešće Crne Gore u PESCO projektu „Vojna mobilnost“ razmatralo bi se u kontekstu tekuće revizije obaveza u okviru PESCO-a, za koje se očekuje da u kratkom roku budu ažurirane i zamijenjene. U okviru navedenog, Crna Gora bi svoje angažovanje uskladila sa revidiranim obavezama nakon njihovog usvajanja, uz posebnu pažnju usmjerenu na oblasti relevantne za vojnu mobilnost, uključujući ulaganja u odbranu, razvoj sposobnosti i civilno-vojnu interoperabilnost. Ovakav unaprijed orijentisan pristup odražava spremnost Crne Gore da prilagodi svoj doprinos razvoju PESCO okvira i širim ciljevima Evropske unije u jačanju odbrambene spremnosti i operativne efikasnosti.

U skladu sa dugoročnom NATO Odlukom o ulaganjima u odbranu, potvrđenom na Samitu u Hagu 2025. godine, Crna Gora se obavezala da će postepeno povećati nacionalne odbrambene izdatke na 5% BDP-a do 2035. godine – uključujući ulaganja u dvonamjensku infrastrukturu, sajber odbranu i društvenu otpornost. Ova obaveza pokazuje trajnu usklađenost sa ambicijama EU na nivou Unije, utvrđenim u Strateškom kompasu za bezbjednost i odbranu i Akcionom planu za Vojnu mobilnost 2.0.

Uz navedeno, Crna Gora jača svoj nacionalni okvir za podršku države domaćina (Host Nation Support – HNS), pojednostavljujući procedure za diplomatska odobrenja i harmonizujući standarde sa NATO SOFA sporazumom i smjernicama EU. Zakonodavne i institucionalne reforme pojednostavljaju prekogranične procedure i unaprijeđuju infrastrukturne i transportne kapacitete kako bi se na održiv način ispunili ciljevi PESCO-a. Dok Crna Gora ne učestvuje u procesu Koordinisanog godišnjeg pregleda u oblasti odbrane (CARD) i u Programu za razvoj kapaciteta (CDP), aktivno radi na ispunjavanju ključnih ciljeva sposobnosti EU, uključujući unaprijeđenja dostupnosti, interoperabilnosti i upotrebljivosti snaga. Ovi prioriteti se takođe odražavaju u Strategiji odbrane i Dugoročnom planu razvoja odbrane Crne Gore (2019–2028), koji naglašavaju spremnost infrastrukture, koordinaciju države domaćina i integrisane mehanizme odgovora kao ključne sposobnosti usklađene sa okvirima EU i NATO-a. Nadalje, slijedeći nedavno usaglašenu odluku u okviru NATO agende, Crna Gora je započela sveobuhvatnu reviziju svojih nacionalnih strateških dokumenata kako bi se obezbijedilo bliže usklađivanje sa pravcima djelovanja NATO-a i EU.

Posvećenost Crne Gore transparentnosti, finansijskoj odgovornosti i operativnim rezultatima potvrđuje njenu spremnost da preuzme odgovornosti koje proizilaze iz učešća trećih država u PESCO projektima. Ovaj pristup zasnovan je na Sporazumu između Crne Gore i Evropske unije o uspostavljanju okvira za učešće Crne Gore u operacijama EU za upravljanja kriznim situacijama, koji je stupio na snagu u aprilu 2012. godine. Na osnovu sporazuma, Crna Gora je dala doprinos u više vojnih i civilnih misija EU, uključujući Pomorsku operaciju Evropske unije (EU NAVFOR) Somalija – Operacija ATALANTA i Misiju obuke Evropske unije u Maliju (EUTM Mali). Ovi operativni angažmani predstavljaju praktičan temelj za dublje integrisanje Crne Gore u PESCO okvire.

U tom kontekstu, Crna Gora vidi učešće u PESCO projektu "Vojna mobilnost" ne samo kao sredstvo za unaprijeđenje praktične interoperabilnosti, već i kao važan korak ka produbljivanju evropske bezbjednosne i odbrambene saradnje.

Sažetak

Zahtjev Crne Gore za pridruživanje PESCO projektu "Vojna mobilnost" zasniva se na potvrđenoj praksi političke opredijeljenosti, operativnog angažmana i pravne usklađenosti sa bezbjednosnim i odbrambenim okvirima EU. Kao saveznik NATO-a i država kandidat za članstvo u EU, Crna Gora je dobro pozicionirana da pruži doprinos projektu kroz unaprijeđenje regionalne povezanosti, jačanje interoperabilnosti EU-NATO i podršku naporima za izgradnju otpornosti u Jugoistočnoj Evropi.

Država je dosljedno demonstrirala spremnost da unaprijeđuje ciljeve Zajedničke bezbjednosne i odbrambene politike (ZBOP) kroz aktivno učešće u misijama i operacijama EU, prilagođavanje nacionalnog zakonodavstva i ulaganja usmjerena na infrastrukturu, usklađena sa Akcionim planom za Vojnu mobilnost 2.0.

Ukoliko Crna Gora bude pozvana da se pridruži projektu, njena namjera je da konstruktivno doprinese ostvarenju zajedničkih ciljeva. Taj doprinos će se oslanjati na sveobuhvatne nacionalne reforme, regionalne inicijative na prostoru Zapadnog Balkana i Jugoistočne Evrope, kao i na kontinuirano učešće u koordinacionim naporima EU i NATO-a. Planirani doprinosi obuhvatiće operativno iskustvo, institucionalnu i kadrovsku ekspertizu, kao i ulaganja u infrastrukturu koja podržava interoperabilnost i harmonizaciju procedura.

Crna Gora ovaj potencijalni angažman vidi istovremeno kao strateški korak koji će doprinijeti jačanju nacionalnih kapaciteta i kao konkretan doprinos povezanoj, bezbjednoj i otpornoj Evropi. Njeno učešće bi dodatno osnažilo operativnu primjenu ciljeva EU u oblasti vojne mobilnosti širom Zapadnog Balkana – prostora od rastuće strateške važnosti za Uniju. Suštinski, ovaj angažman odražava zajedničku posvećenost zajedničkim vrijednostima i bezbjednosnim interesima: evropska bezbjednost je i crnogorska bezbjednost. U tom kontekstu, učešće Crne Gore potvrđuje njenu trajnu privrženost evropskom projektu i značajnu ulogu kao pouzdanog partnera u jačanju regionalne stabilnosti.

Shodno tome, izražavamo iskrenu nadu da će zahtjev Crne Gore za pridruživanje PESCO projektu "Vojna mobilnost" biti predmet pažljivog i povoljnog razmatranja od strane država članica EU koje u njemu učestvuju.

Ministarstvo odbrane Crne Gore

Februar 2026

Montenegrin Request for participation in PESCO-project “Military Mobility”

Background and purpose

Montenegro has the honour to submit its formal request to participate in the PESCO project “Military Mobility”, pursuant to Article 4 of Council Decision (CFSP) 2020/1639 of 5 November 2020, which outlines the general conditions under which third States could exceptionally be invited to participate in individual PESCO projects.

This request is submitted in the context of Montenegro’s status as an EU candidate country and its demonstrated, long-standing commitment to the Common Security and Defence Policy (CSDP). It is further guided by the provisions of Council Decision (CFSP) 2017/2315 of 11 December 2017, establishing Permanent Structured Cooperation in the area of defence, and Council Decision (CFSP) 2018/909 of 25 June 2018, which defines the common governance rules for PESCO projects.

Montenegro stands ready to fulfil all political, legal, and potential financial requirements applicable to third-State participation, in full alignment with the principles and priorities of the EU’s Military Mobility Action Plan 2.0 (2022–2026), as a separate strategic framework providing political objectives and guidance. In a complementary manner, Montenegro would thereby align its policies with the requirements of the PESCO project “Military Mobility”, as the main mechanism through which Member States and exceptionally invited third States advance these shared objectives. This approach is consistent with the broader strategic orientation set out in the White Paper on European Defence Readiness 2030, which emphasises enhanced defence readiness, deployability, and the enabling conditions necessary for the rapid movement of forces in support of collective security and defence.

General

In accordance with Articles 21 and 42 of the Treaty on European Union (TEU), security in Europe is a shared responsibility requiring close coordination between EU Member States and candidate countries committed to the Union’s external action and security objectives. Guided by the EU Global Strategy for Foreign and Security Policy (EUGS), the Union plays a pivotal role in promoting strategic cohesion, crisis preparedness, and capability development through the Common Security and Defence Policy (CSDP). As an EU candidate country and NATO Ally, Montenegro is committed to contributing to these objectives through its foreign policy orientation and regional engagement. This alignment is demonstrated through Montenegro’s consistent adherence to EU declarations issued under the Common Foreign and Security Policy (CFSP) and to the implementation of EU restrictive measures, reflecting its readiness to assume responsibility in advancing shared security goals.

Montenegro fully supports the objectives of the Military Mobility project, recognising its strategic relevance as a key enabler of operational readiness and defence cooperation within the EU, in full complementarity with NATO. Participation in this

initiative would further Montenegro's alignment with the Union's foreign, security, and defence policy priorities, while reinforcing shared efforts to enhance interoperability and collective resilience. In this context, Montenegro views its participation as an opportunity to contribute both politically and operationally to the advancement of the EU's security and defence objectives. Furthermore, Montenegro's potential participation in the PESCO project "Military Mobility" would be fully consistent with its national contribution to NATO's strengthened deterrence and defence posture, through the alignment of its defence sector with the NATO Deterrence and Defence Concept (DDA) and its associated "family of plans" derived from this concept.

Through its relevant geographic location, engagement in regional security frameworks, and consistent alignment with the EU's foreign, security, and defence policies, Montenegro is well positioned to contribute both operationally and strategically to the objectives of the Military Mobility project. Its territory offers transit potential for the movement of personnel and equipment, while its political and legal alignment with the Union enables effective cooperation on logistical planning, regulatory harmonisation, and host nation support. In line with the commitments and objectives of the PESCO project "Military Mobility", Montenegro's defence planning is increasingly focused on enhancing dual-use infrastructure and removing legal and procedural obstacles to military transport. These factors make the country a credible and capable partner in strengthening cross-border military mobility along key south-eastern corridors of the European Union.

Montenegrin participation in the PESCO project "Military Mobility" would be fully in line with Article 3 of Council Decision (CFSP) 2020/1639, thereby contributing to the implementation of the Common Security and Defence Policy (CSDP) and to the achievement of the EU's level of ambition in security and defence. Such participation would reflect Montenegro's continued alignment with the Union's external action objectives and would reinforce its role as a reliable and interoperable security partner. Montenegro's involvement in the project would not create any dependencies or restrictions towards any EU Member State in relation to armament procurement, research and capability development, or the use and export of arms, defence-related technologies, or military infrastructure.

Moreover, Montenegro actively participates in regional defence cooperation formats such as the Adriatic Charter (A5) and the South-Eastern Europe Defence Ministerial (SEDM) process. These frameworks reflect the country's continued efforts to enhance coordination, improve interoperability, and contribute to shared security and stability in the Western Balkans and its wider neighbourhood.

Shared values and interests

Montenegro unequivocally shares and upholds the core values enshrined in Article 2 of the Treaty on European Union (TEU), including respect for human dignity, freedom, democracy, equality, the rule of law, and human rights. These values are embedded in Montenegro's constitutional and legal order and form the normative foundation of its foreign and security policy orientation. The country also supports the Union's external action objectives, as laid out in Article 21(1) TEU, including the promotion of peace, the prevention of conflicts, the strengthening of international security, and the development of multilateralism.

The Stabilisation and Association Agreement (SAA) between Montenegro and the European Union serves as the principal instrument for structured political dialogue and sectoral cooperation in the field of foreign, security, and defence policy. Within this framework, Montenegro has established a solid record of alignment with the Union's external action positions, notably through its regular endorsement of Common Foreign and Security Policy (CFSP) declarations, restrictive measures, and public statements issued by the High Representative.

An important milestone in advancing this cooperation was marked by the First EU–Montenegro Security and Defence Dialogue, held on 2 December 2025 in Brussels, which reaffirmed Montenegro's strategic commitment to further integration into the European security and defence framework. The Dialogue provided an opportunity for an in-depth exchange on shared security challenges, efforts to strengthen resilience against contemporary threats, continued support for Ukraine, and the enhancement of Montenegro's participation in EU Common Security and Defence Policy (CSDP) missions and operations. On the margins of the Dialogue, the Montenegrin delegation, composed of the Deputy Prime Minister and Minister of Foreign Affairs and the Minister of Defence, held meetings with the High Representative of the European Union for Foreign Affairs and Security Policy and Vice-President of the European Commission, as well as with the European Commissioner for Defence and Space. The discussions focused on avenues for further strengthening the partnership between Montenegro and the European Union in the area of security and defence.

In parallel, Montenegro's engagement in EU-led crisis management operations reflects its steadfast commitment to promoting international peace and security, including through its contributions to Operation ATALANTA, the EU Training Mission in Mali (EUTM Mali) until 2022, and its forthcoming participation in the EU Military Assistance Mission in support of Ukraine (EUMAM Ukraine). Such participation demonstrates not only the country's growing operational capacity and interoperability with EU instruments, but also its continued support for the Union's strategic objectives as a global security actor.

Furthermore, Montenegro remains firmly committed to upholding the principles of democratic governance, transparency, and effective civilian oversight of the security and defence sectors. Its institutional and legal frameworks continue to evolve in line with EU standards, with ongoing reforms in key areas such as judicial independence,

the rule of law, and public administration, reflecting the country's strategic commitment to full European integration.

Moreover, Montenegro places particular importance on sustained political dialogue and close policy coordination with the European Union. Through its consistent efforts to strengthen good governance, promote international cooperation, and advance shared values, Montenegro continues to demonstrate its role as a reliable, constructive, and principled partner in supporting the Union's external action and broader vision of a secure, rules-based and value-driven international order.

Common security

Montenegro's contribution to strengthening military mobility in Europe is closely tied to its geographic and strategic position in South-East Europe, at the intersection of NATO and EU transit routes. Montenegro's foreign policy outlook is both regional, European and Euro-Atlantic, and its defence posture remains firmly grounded in regular exercises with Allies during peacetime, as well as in Allied reinforcement in times of crisis and conflict.

In the current security environment, the capacity to facilitate the swift movement of forces through Montenegrin territory—whether in peacetime, crisis, or war—represents a concrete contribution to common security. Enhanced military mobility in and through Montenegro will enable the efficient deployment of EU or NATO forces to the Western Balkans, the Adriatic Sea, and Central Europe, and thus strengthen collective resilience along the EU's south-eastern flank and NATO's southern flank.

Alignment with the EU's Military Mobility framework is consistent with Montenegro's commitments as a NATO Ally under the NATO Status of Forces Agreement (NATO SOFA) the Alliance's Host Nation Support concept (HNS), and the NATO Deterrence and Defence Concept of the Euro-Atlantic Area (DDA), as well as its broader commitments under the EU's Common Security and Defence Policy. Montenegro's integration into EU-led mobility frameworks also contributes to broader efforts aimed at ensuring coherence between NATO and EU planning, thereby strengthening the overall effectiveness of their respective responses to emerging security challenges.

Montenegrin involvement in EU/EDA work on military mobility

Montenegro's engagement in Military Mobility is grounded in its commitments as a NATO Ally and its strategic alignment with the European Union's Common Security and Defence Policy (CSDP). Since joining NATO in 2017, Montenegro has been operating under the NATO Status of Forces Agreement (NATO SOFA) and the Alliance's concept of Host Nation Support (HNS), which provide the legal framework for the movement and presence of Allied forces on its territory.

While Montenegro does not currently take part in European Defence Agency (EDA) activities, it remains aligned with the objectives set out in the PESCO project "Military Mobility". Montenegro contributes to these goals through its defence planning efforts, participation in regional security cooperation frameworks, among others the South-Eastern Europe Defence Ministerial (SEDM) and the Adriatic Charter (A5), and regular exchanges with EU and NATO institutions.

Montenegro is engaged in the EU's Common Security and Defence Policy (CSDP) through participation in Operation ATALANTA. As part of its contribution to ATALANTA, Montenegro has on several occasions deployed Autonomous Vessel Protection Detachment (AVPD) on vessels contracted by the World Food Programme (WFP), providing protection while patrolling the corridor off the coast of Puntland. This contribution underscored Montenegro's operational readiness and support for maritime security and humanitarian objectives.

As a Partner Nation, Montenegro participates in the meetings of the Political and Security Committee in the PSC+ format, as well as in the meetings of the European Union Military Committee (EUMC) at the level of Chiefs of Defence (CHODs) and Military Representatives to the EU (MilReps) in a partnership format. Furthermore, pursuant to the decision adopted by the Parliament in June 2025, Montenegro is set to contribute to the EU Military Assistance Mission in support of Ukraine (EUMAM Ukraine), by training Ukrainian service personnel in EU Member States such as Poland and Germany. Montenegro also deployed troops to the EU Training Mission in Mali (EUTM Mali), demonstrating its support for EU efforts to enhance security and defence capabilities in partner countries.

Montenegro's diplomatic presence through its Missions to the EU and to NATO ensures continuous engagement in discussions related to the Common Security and Defence Policy (CSDP), including Military Mobility and broader crisis response efforts. Through regular coordination with both EU and NATO structures, Montenegro reinforces its interoperability and contributes to shaping policies that advance collective resilience. These efforts reflect the country's operational alignment with the EU's strategic objectives and its readiness to support infrastructure preparedness, regulatory harmonisation, and cross-border coordination in the Western Balkans and beyond.

Complementing these efforts, the Agreement between the European Union and Montenegro on security procedures for exchanging and protecting classified information, concluded in 2010 and in force since 2011, establishes the framework for the secure handling and reciprocal protection of classified information.

National work on military mobility

Montenegro is implementing a €9 billion national transport infrastructure programme, aligned with EU standards for dual-use connectivity. The European Union, through the Western Balkans Investment Framework (WBIF) in cooperation with the EBRD and EIB, is funding transport infrastructure development in Montenegro. Notably, major upgrades are underway on the Bar – Vrbnica railway line, electrifying and modernizing 39.6 km to meet TEN-T standards. Furthermore, a €1.62 million grant under the WBIF technical support programme was secured for the modernization of the Port of Bar, covering deepening of the harbor basin, quay expansion, power supply upgrades, construction of a covered warehouse, and rail access improvements within the port. These initiatives enhance dual-use capacity and bolster Montenegro's strategic importance within military mobility frameworks.

Following the approval of the Council of the European Union on 28 February 2025, High Representative Kaja Kallas, during her visit to Montenegro, presented a €6 million military assistance measure to Montenegro under the European Peace Facility (EPF). This includes equipment for extreme weather conditions, as well as Chemical, Biological, Radiological and Nuclear (CBRN) defence and search-and-rescue capabilities. It was designed to enhance Montenegro's operational readiness and support its participation in EU security and defence missions. In parallel, Montenegro is continuously enhancing its defence capacities through the implementation of NATO Capability Targets (CTs).

In the area of legal and regulatory preparedness, Montenegro introduced a critical infrastructure protection framework. The Parliament adopted the Law on Critical Infrastructure in 2019, followed by the Government's adoption of the Criteria on Critical Infrastructure in 2020. These efforts are essential to ensuring secure, resilient infrastructure networks and enabling the safe movement of forces and materiel in times of crisis or deployment.

At the NATO Summit in The Hague (June 2025), Montenegro endorsed the new long-term Defence Investment Pledge and expressed readiness to gradually increase national defence spending to 5% of GDP by 2035. This includes 3.5% for core defence expenditures and 1.5% for defence-related areas such as cyber defence, dual-use infrastructure, and societal resilience. This strategic framework aligns with NATO's evolving capability requirements and creates additional fiscal space for investments that directly support military mobility, including infrastructure modernisation, logistical preparedness, and civil-military interoperability.

Regional work on military mobility

Montenegro plays an active role in advancing regional military mobility through multilateral and bilateral initiatives aimed at enhancing interoperability, infrastructure resilience, and coordinated crisis response across the Western Balkans and Euro-Atlantic area.

Montenegro is a regular contributor to the South-Eastern Europe Defence Ministerial (SEDM) and the Adriatic Charter (A5) frameworks, which facilitate defence cooperation and improve readiness among regional partners. Montenegro engages in cross-border coordination on logistics and rapid deployment planning, aligned with NATO and EU priorities. Under the Western Balkans Rail Regulator Network, Montenegro participates in technical harmonisation efforts on TEN-T corridors, including rail safety protocols, dual-use infrastructure readiness, and regulatory convergence—crucial enablers of efficient military mobility in the region. Additionally, Montenegro contributes to the Integrative Internal Security Governance (IISG) initiative, supporting regional cooperation on border management, cross-border threat response, and civilian-military coordination—components that reinforce mobility and crisis preparedness.

Montenegro also engages in regional and NATO-led military exercises. Notably, the country contributed to *Common Challenge 23*, hosted on its territory, which tested tactical mobility and multinational force coordination. Additionally, Montenegro participated in *Immediate Response 25*, a large-scale joint exercise held under the umbrella of *Defender Europe*, aimed at testing and enhancing the rapid movement of forces, logistical coordination, and Host Nation Support mechanisms across Allied borders. Furthermore, Montenegro participated in Strong Balkan 23 exercise, co-organized by Albania and North Macedonia, which brought together special operations forces from seven NATO Allies, aiming to enhance interoperability through joint training in coordinated crisis response operations. Montenegro further demonstrated its regional alignment by joining the Western Balkans Quad in 2023, a CFSP coordination platform with Albania, Kosovo, and North Macedonia. While primarily focused on political alignment, this cooperation reinforces the region's collective security posture and preparedness for joint mobility operations.

At the regional policy level, Montenegro engages actively in the EU–Western Balkans security and defence framework, building on commitments from the 2022 and 2023 Summits. The 2023 Brussels Summit reaffirmed the importance of advancing cooperation in areas such as cyber resilience and crisis preparedness—both closely linked to dual-use infrastructure and military mobility. It also supported extending TEN-T corridors and “Green Lanes” to the Western Balkans via the EU Transport Community, enhancing civilian and military transport links. The 2024 Summit further welcomed the first CSDP partnerships in the region and announced new bilateral arrangements to deepen defence cooperation. These developments align with the EU's Military Mobility Action Plan 2.0 (2022–2026) and the Strategic Compass for Security and Defence (2022), both of which underscore the importance of resilient, interoperable infrastructure and enhanced engagement with regional partners, including the Western Balkans.

EU-NATO cooperation

Effective military mobility depends on close coordination between the EU and NATO, particularly in regions of strategic transit such as the Western Balkans. As both a NATO Ally and an EU candidate country, Montenegro plays a constructive role in bridging interoperability efforts between the two frameworks. The country actively engages with both EU Member States and NATO Allies, as well as with other Western Balkan partners, in exercises, planning formats, and harmonisation of movement procedures.

Montenegro's dual-track engagement is evident through its participation in NATO exercises (e.g. *Immediate Response, Defender Europe*) and EU operations (such as *Operation ATALANTA*), where it supports maritime security through the deployment of Autonomous Vessel Protection Detachment (AVPD) teams in coordination with the World Food Programme. Montenegro is also scheduled to contribute to the EU Military Assistance Mission in support of Ukraine (EUMAM Ukraine), pursuant to the decision adopted by the Parliament in June 2025 to train Ukrainian personnel in NATO and EU Member States.

Montenegro fully aligns its policies with the conclusions of EU–NATO joint declarations, particularly with the principles outlined in the third and latest Joint Declaration of 2023, such as enhanced military mobility, strategic coordination in support of Ukraine, resilience against hybrid threats, and strengthened infrastructure security.

By aligning its legal reforms and infrastructure planning with both NATO standards and EU initiatives, Montenegro contributes to reducing procedural bottlenecks and enhancing cross-border coordination. Its dual positioning makes it a reliable partner in strengthening EU–NATO cooperation on the ground, particularly in support of regional mobility, joint crisis response, and Host Nation Support mechanisms. Moreover, Montenegro's involvement in the Western Balkans Rail Regulatory Network and its contribution to civil-military planning under the Integrative Internal Security Governance (IISG) initiative strengthen the region's preparedness for coordinated mobility and crisis response.

By synchronizing its defence planning and institutional coordination across both NATO and EU structures, Montenegro serves as a dependable interface for EU–NATO cooperation in Southeast Europe—supporting resilience, infrastructure readiness, and joint operational effectiveness. Potential participation in the PESCO Military Mobility project would further reinforce Montenegro's path toward EU membership, while simultaneously enhancing EU–NATO coordination by leveraging its status as a NATO Ally.

PESCO binding commitments

Montenegro's potential participation in the PESCO project "Military Mobility" would be framed in light of the ongoing revision of the more binding commitments under PESCO, which are expected to be updated and replaced in the near term. In this context, Montenegro would align its engagement with the revised commitments once adopted, with particular attention to areas relevant to military mobility, including defence investment, capability development, and civil-military interoperability. This forward-looking approach reflects Montenegro's readiness to adapt its contributions in line with the evolving PESCO framework and the Union's broader objectives in strengthening defence readiness and operational effectiveness.

In line with NATO's long-term Defence Investment Pledge endorsed at the 2025 Hague Summit, Montenegro has committed to progressively increasing national defence spending to 5% of GDP by 2035—including investments in dual-use infrastructure, cyber defence, and societal resilience. This pledge demonstrates sustained alignment with EU-level ambitions under the *Strategic Compass for Security and Defence*, and *Military Mobility Action Plan 2.0*.

Montenegro is also strengthening its national framework for Host Nation Support (HNS), simplifying diplomatic clearance procedures and harmonizing standards with NATO SOFA and EU guidelines. Legislative and institutional reforms are streamlining cross-border procedures and enhancing infrastructure and transport capacities to sustainably meet PESCO objectives. While not participating in CARD or CDP, Montenegro actively works to meet key EU capability goals, including improvements in availability, interoperability, and deployability of forces. These priorities are also reflected in Montenegro's Defence Strategy and Long-Term Defence Development Plan (2019–2028), which emphasize infrastructure readiness, host nation coordination, and integrated response mechanisms as core capabilities aligned with EU and NATO frameworks. Moreover, following a recently agreed decision on NATO's agenda, Montenegro has initiated a comprehensive revision of its national strategic documents to ensure closer reflection of NATO and EU lines of effort.

Montenegro's commitment to transparency, financial responsibility, and operational deliverables underlines its readiness to assume binding responsibilities associated with third-state participation in PESCO projects. This approach is grounded in the *Agreement between the European Union and Montenegro establishing a framework for the participation of Montenegro in EU crisis management operations*, which entered into force in April 2012. Based on this agreement, Montenegro has contributed to several EU military and civilian missions, including the European Union Naval Force (EU NAVFOR) Somalia – Operation ATALANTA, and the European Union Training Mission in Mali (EUTM Mali). These operational engagements serve as a practical foundation for its deeper involvement in PESCO frameworks.

In this context, Montenegro views participation in the PESCO Military Mobility project not only as a means to enhance practical interoperability, but also as a stepping stone toward deepening European security and defence development.

Summary

Montenegro's request to join the PESCO project "Military Mobility" is underpinned by a demonstrated track record of political commitment, operational engagement, and legal convergence with EU security and defence frameworks. As both a NATO Ally and EU candidate country, Montenegro is well positioned to contribute to the project by enhancing regional connectivity, strengthening EU-NATO interoperability, and supporting resilience-building efforts in Southeast Europe.

The country has consistently shown its readiness to advance Common Security and Defence Policy (CSDP) objectives through active participation in EU missions and operations, the harmonization of national legislation, and targeted infrastructure investments aligned with the Military Mobility Action Plan 2.0.

Should Montenegro be invited to join the project, its intention is to contribute constructively to the attainment of its shared goals. This will draw on extensive national reforms, regional initiatives across the Western Balkans and South East Europe, and ongoing engagement in EU-NATO coordination efforts. Contributions will include operational experience, institutional and human expertise, as well as investments in infrastructure that support interoperability and procedural harmonisation.

Montenegro views this potential engagement both as a strategic step that will contribute to strengthening national capabilities and as a tangible contribution to a more connected, secure, and resilient Europe. Its participation would reinforce the operational implementation of EU military mobility objectives throughout the Western Balkans—an area of increasing strategic relevance for the Union. Fundamentally, this endeavour reflects a shared commitment to common values and security interests: European security is Montenegrin security. In this context, Montenegro's participation would embody its continued dedication to the European project and its evolving role as a reliable partner in fostering regional stability.

We therefore express our sincere hope that Montenegro's request to join the PESCO project "Military Mobility" will be met with favourable consideration by all participating Member States.

Ministry of Defence of Montenegro

February 2026